

Pest, február 4-kén 1855.

A „Vasárnapi Ujság” hetenként egyszer egy nagy negyedretű iven jelenik meg. —
Előfizetési díj helyben : január—júniusi folyamra azaz : hat hónapra 1 ft. 30 kr.
Házhoz küldve 2 ft. pp.

Postán elküldve minden egyéb költség nélkül : január—júniusi folyamra
azaz : hat hónapra 2 ft. pp. — Az előfizetési díj az alulírt kiadókhöz bérmentve
utasítandó. — Landerer és Heckenast, kiadók, egyetem-utca 4. sz. a.

Cathcart tábornok.

Cathcart György 1794-dik évi május 12-dikén született Angolország fővárosában Londonban, atyját gróf *Cathcart*-ot kinek György harmadikszülött fia volt, akkoridőben mint jeles diplomatát ismerték. Az ifju György a mint iskolai pályáját az *edinburgi* egyetemen befejezte, 1810-ben a hadseregbe lépett s esztendő alatt hadnagysáig vitte, másik év mulva pedig édes atyját követte Sz. Pétervárra, a hol az öreg Cathcart, mint az angol udvar felhatalmazottja, békét kötött Oroszországgal, udvara részéről.

1813-ban Sándor czár főhadiszállásához csatlakozott a fiatal hadnagy s mindentütt vele volt az 1813-ki és 14-iki hadjáratban. Részt vön a nagy ütközetekben, Lützen, Bautzen, Drezda, Kulm és Lipese mellett, — később a Brienne, Bar, Arcis és Páris melletiekben is. Mindenre figyelt, mindent jól feljegyzett s ezen idő nagy eseményeiről megirt nagybecsű jegyzeteit 1850. nyomatta ki. Könyve nagy figyelmet gerjesztett és méltán, mert a legjobb illynemű munkák között bátran elfoglalhat helyet.

Az 1814-diki béke után Bécsbe ment édes atyjával, hol ez a congressusban részt vett. A mint Napoleon Elba szigetről visszatért, Wellington herczeg mellett segéd lett, s ott volt a *quatre-brasi* és *waterlói* nagy ütközetekben. 1818-ban kapitány lett, 1826-ban elkísérte a herczeget a *zaaacheni* congressusba. Azon 12 év alatt míg Wellington mellett volt, folyvást a 7-ik huszárezredhez tartozott. 1828-ban egy gyalogezred parancsnoka lön,

s két évig szolgált ezredével Ujskóczia, Bermuda és Jamajka, amerikai tartományokban. 1834-ben visszavonult a szolgálattól, de a katonaságról le nem mondott, hanem fél fizetéssel élt nyugalomban 1837-ig a midőn Canadában kitört a forradalom.

Canadába két lovasezred élén küldetett Cathcart, s csakhamar az összes királyi sereg parancsnokaként a Lorenzo folyó déli részén. Miután a felkelő s az Egyesült államokból érkezett rokonérmű (*sympathisers*) segédszerepeket szétverte és Canadából kiűzte, 1844-ben visszatért Angolországba, a hol Wellington herczeg ajánlatára, a királynétól nyugalmas állomást nyert, de nem sokáig maradhatott abban, mert 1852. kiűtött a kaffer háború, mellynek elnyomására Cathcartot küldék. Rövid idő alatt teljesen végét szakasztotta a derék tábornok ezen boszantó hadakozásnak, s jeles eljárása elismeréseül Bath katonai renddel tisztelteték meg. A krimiai háborúban a 4-ik angol hadtest vezére volt, s minthogy az almai ütközetkor ezen osztály tartalékszerepe volt, csekély részt vehetett Cathcart az első krimiai dicsőségben; a 25. oktoberi ütközetkor sem volt alkalma hozzá méltó kitüntetésre; de annál több rész jutott neki az inkermani nagy ütközetből no-

Cathcart tábornok.

vember 5-én, mellynek ő volt legnagyobb áldozata, a hol katonai dicsősége tetőpontján hős halállal fejezte be mindig vitézül futott hadi pályáját.

Az akh-tiári fogoly.

Elbeszélés

JÓKAI MÓRTÓL.

(Folytatás.)

Szegény, szegény hősök!

Ti, kik ott feküsztek Tauria krétás földjében, huszával, harminczával egy rakáson, egy sírban.

Ha egy nagy diadalmas csatában hullottatok volna el, fegyverrel a kézben, harcziáltással az ajkon, mámorral a szívben; ha ott ama sánczárkokat temettétek volna be hulláitokkal, egy véres, elkéseredett ostromban; azt mondaná rólatok a világ: „dicső, dicső hősök!“ De ti elestetek éhségtől, hidegtől, utált betegségtől, mint valami árva juhnyáj, melyet pásztorai vad vizre tereltek; s szomorú a sírban feküdni a jó katonának, a kit *szánni* kell, hogy meghalt.

Már hónapok óta folytak az ostrom előkészületei Akhtiár alatt, az ellenséges csapatok kezdtek egymással kölcsönösen ismerkedni.

Angolok és francziák saját neveket adogattak a halmoknak és tornyoknak, miket maguk előtt láttak, valamint egyes alakoknak is, kiket megjegyezhetek maguknak.

Igy lett ismeretes a „*fehér kantus*“ czim alatt ama tréfás orosz öreg ur, ki délutánonként kiviteti magát zsellyeszékén a sánczokra, egy gyalog-ágyut maga elé huzat, ráteszi a kávéfindzsáját, s míg más embernek az a szenvedélye, hogy kávéhoz pipafüstöt szívjon, ő elsőbbséget ad a lőpor füstnek; minden korty kávé után, egyet löve ágyujával az ellenség táborára. A hamis afrikai vadászok jó vont csövű puskáikkal le-lecsipnek egyet kettőt az öreg ur szolgálóból, kik mellette forgolódnak, hanem ez a „*fehér kantus*“ egy cseppet sem háborgatja; ő iszsza csendesesen a kávéját, s *rágyujt*, mikor kedve tartja.

Másik ismerős alak: „*a piros viganó*.“ Ez egy délczeg amazon, ki a legörültebb ágyuzás közepett ott jár kel a lövegek között, s oldalán hordott átalagból pálinkát oszt a tüzereknek, s saját fehér kezeivel hordogatja el a sebesülteket onnan.

Azután az „*angol zserzsenti*.“ Ez valami bohó orosz fiu, ki azt a mulatságot találta ki, hogy egy elesett angol egyenruháját vette fel magára, s úgy mutogatja magát a sánczok tetején. — Bizonyosan rendkívül hízolgőnek találja, hogy mindenünnen csak ő reá lövöldöznek.

Illyenforma ismerős alak kezdett lenni végre az „*ágyus kutya*.“

Igy neveztek el a bohó gúnyolódó frankok egy különös alakú vén embert, ki orosz fegyenczi ruhában egyikéhez a vetőmozsaraknak éjjel-nappal oda volt lánczolva lábánál fogva.

Ezért nevezték el ágyus kutyának, mert úgy oda volt lánczolva, mint valami harapós kutya.

Más katonát legalább fölvaltának örállásából, az ágyus kutya éjjel-nappal ott áll, ott alszik mozsara mellett, egyik nap, úgy mint a másik nap; ha zápor hull, ha kartács hull, egyaránt.

Más katona legalább elhal, elhull a folytonos sanyaruság alatt, s aztán belevetik valami gödörbe s megpihen; az ágyus kutyán nem fog semmi; neki parancsolatja van a czártól, hogy nem szabad meghalnia.

A francziák néha megsajnálják: „szegény ördög, gyerünk, löjük le onnan!“ de a golyó sem fog azon; tartós ember ez az ágyus kutya.

Pedig ha jobb távcsőveik volnának, mindjárt nem neveznék őt ágyus kutyának, mert megláthatnák a pofáján, hogy őt numeró 725-nek hívják.

A numeró 725 most különösen jó szolgálatokat tesz a váruraknak. A legelső tábornokok nem restellnek leereszkedni hozzá, s kérdezősködni egyről, másról. A fogoly tapasztalt ember. Annyi időt, mint ő csakugyan nem töltött senki Akhtiár környékén, úgy nem ismeri azokat a halmokat, gödröket a legbölcsebb mérnöktiszt sem, a hogy ő. Pusztá látásra megmondja itt és ott az ellenség hány lépésnyi távolban áll? jobban mintha lánczozal mérte volna meg. Minden ágyut meg tud becsülni: mennyire veti el a golyót, hogyan hord, mennyit rug hátra; hány font löport bír meg. A föld felszínén kimutatja, milyen

járásuk van a földalatti tüzaknáknak, jár e azokhoz közel az ellenség? Bámulni lehet rajta, milly pontosan irányozza a vetőgyut, milly ügyesen intézi el a bomba kanóczát, hogy épen oda essék és ott pattanjon el, a hogy ő elszánta.

Ezért lánczolták oda a mozsárhoz; így a fogoly azt a szolgálatot teszi, hogy a mozsarat irányozza, a mozsár pedig azt, hogy a foglyot nem engedi elszökni. Kettős czél és haszon.

Még mindig félnek tőle, még mindig nem hisznek neki.

Nem tudják elhinni, hogy olly hosszú szenvedés, nyomor és kényszer eltiporta benne utolsó csiráját is az emberi önérzetnek, hogy egy élő, gondolkozó lényt meglehetett fosztani lelkétől úgy, hogy az ne legyen különb egy házi állatnál, melly kínzó gazdáját szolgálja az utolsó leheletig a lánczon, a járomban, a rud mellett, az ostor alatt, s ha eleresztik is, megint visszatér hozzá.

Egy napon a körjáratot tevő tábornok leereszkedik a fogolyhoz, hogy lóhátról megszólítsa őt. — Hej, öreg, mit gondolsz, mit csinál az ellenség nagy pihentében.

— Aknáinkat keresi, felelt a fogoly alázatos készséggel.

— Jó helyen keresi e?

— Tanult emberei vannak, excellentiás uram, sohajta fel az öreg rab.

A tábornok boszúsan ment tova; midőn ismét visszakerült, megint megszólítja az öreget.

— Nos hát mit gondoltál ki, hogy a tüzaknáinkat megvédjük.

— Gondoltam valamit excellentiás uram.

— Elmondhatod, megengedem.

— Ha oly kegyelmes akarsz lenni. A múlt éjszaka három tüzér betegedett meg itt mellettem, kettő meg is halt reggelre. Azt mondják, hogy valami betegség jár, a mi ragad egyik emberről a másikra; én nem tudom, mert én reám nem ragad semmi. Azt beszélik, hogy odabenn a városban az utcán hevernek a halottak, mert nincs idő őket eltemetni, s a miatt a ragály pusztítja a katonákat.

— De mi köze ennek a tüzaknákhöz?

— Én úgy gondoltam, excellentiás uram, ha méltóztatnál megengedni, hogy e ragályban elhullott halottakat jó volna behordatni tüzaknáinkba. Így a város megszabadulna a temetetlen hulláktól, az ellenség pedig, ha meglelné tüzaknáinkat, a halálos mirigy kapuit nyitna meg saját maga ellen.

A tábornok elővett egy kettős aranyat erszényéből s azt a vén fogolynak adta jutalmul e jó tanácsért. Mindegy lett volna pedig annak, ha egy rézkopeket ad is neki, mert első dolga volt, hogy lyukat fúrjon rajta, s annál fogva nyakába akassza a pénzdarabot, melyet tábornokától kapott, mint valami ereklyét. Első eset volt az, hogy bűnhődés helyett jutalmat kapott s ezt örökre meg kelle tartania, amazokat elfelednie; a korbácsütések nyomait nem láthatá, mert azok a hátán voltak, de az arany pénz keblén lóggott s erősebben kötö őt Szebastopol falaihoz, mint az a láncz, melly a mozsárhoz lakatolja.

Másnap el is jöttek érte, eloldozták a mozsártól s tudtára adák, hogy rá nagy megtiszteltetés vár: *saját tervének végrehajtása*. Az ő felügyelete alatt fognak a ragályos hullák a tüzaknákba eltakarítani.

Milly büszke volt e megtiszteltetésre a numeró 725!

A vár ellen föllázadt pogányokra ő viheti a legirtózatosb halált!

* * *

A munka folyt napról napra a francziák táborában, a föld felett és föld alatt; ott harczoltak, vérzetek, ide alant fáradatlan ásták a föld alatti utakat s nem kérdezték, mi dobörög ott fölöttük? ellenség vagy jó barát.

Egy napon az árkászok a mint előre haladtak, ollyan tompa dübörgést hallának lépteik alatt, mint ha valaki üres pincze fölött jár. „Alattunk a mina!“ mondák egymásnak s nagy örömmel kezdtek a meglelt irány követéséhez. Félóra mulva már meglelték a gerendákat, mik a tüzakna tetejét képezék s azokat óvatosan felemelve, akkora nyílást csináltak közöttük, hogy egy hágcst le lehessen bocsátani.

Egyszerre olly irtóztató halálos lég tört elő a megnyílt aknából, hogy a körüle állók, egy percze visszatántorultak tőle. Hisz ez sirbolt!

Az árkászok hadnagya kezébe ragadta a lámpát s kendőjét szája elé tartva, lemászott az ellenaknába, meghagyva, hogy senki se jöjjön utána. Nehány pillanat mulva újra vissza jött. Arcza egészen fel volt háborodva, alig birt szóhoz jönni; mintha kísértetek ülnének lelkén.

— Oda lenn, szolt hebegve társaihoz, az egész akna tele van halottakkal. Az oroszok idehordták azokat, a kik hagymázban, epemirigyben elhullottak; tán még azokat is, a kik csak betegek. Nehány alakot még mozogni láttam. Nyögtek felém.

A keményszivü harcizosok elborzadtak e szavakra.

— Mentsük meg őket! Azt mondák egymásnak s szájaikat elkötözve borszeszbe mártott kendőkkel, leszálltak a pokoli verembe.

Valóban még három élt találtak a hullák között, s azokat sietve hozták ki onnan, s elkezdték eczettel dörzsölni, hogy élet-hözjőjenek.

Kettő rögtön magához tért, a harmadik, egy vén ember csak nyögéssel tudatta, hogy él.

Mind a hármat felvitték a szabad légre, s ott átadák a körüljáró orvosoknak, kik elszállították őket a francia kórházakba, s ott ápolás alá vevék.

A kórházban nem tartják az ellenségeskedést, a francia az orosz mellett békében fekszik, s ha tán az oroszok mind a két keze el van löve, még meg is itatja, s megtölti pipáját. A behozott három orosz alig fektették le egy teremben, midőn egy lábbadozó afrikai vadász ráismert a legöregebbre közülök:

— Nézzétek! hisz ez az *ágyus kutya!* Pauvre chien (szegény kutya), hogy szabadultál meg az ágyudtól?

(Vége következik *).

Vadászképek a nagy világból.

Catlin nyomán Dr. Hegedűs.

II.

Bivalvadászat az északamerikai mezőségeken.

Északamerika egyik óriás folyama, a hatalmas Missouri mind jellemére, mind külsejére, a világ valamennyi folyama közül kiváló. Kávébarnás, a belezuhant televénypartoktól zavaros és iszappal vegyített habjai négyszáz mértföldnyi utat tesznek, s mégis, alig találni partjain csolnakoknak is alkalmas kikötőhelyet.

Szent Louis (Lui) városától felfelé, nemesak partjainak közelében, de medrének közepén is nagy fatörzsök lepik, mellyek a leszakadó partokkal a folyamba zuhanván, csucsaikkal a víz színén, annak mentében mint megannyi rohamra szegzett dárda lebegnek, a tüneményt nem ismerő utasnak nem csekély rémültére. Áradások alkalmával minden szigeten vagy zátonyon az összesodort fatörzsök- és galyakból egész fatorlaszok emelkednek, s a folyamon a hajózást ilyenkor gyakran egészen akadályozzák.

Környéke azonban nem mindenütt illy komor, partjai felváltva majd pászittal, majd pamutfa erdőkkel vannak ellepve, majd gyenge lejtőségben a mezőség egész a folyamig lenyul, tarka virágaival himzett szőnyeghez hasonló látványt képezvén.

Ezen kelet s nyugat felé határtalan távolba terülő s pompás fűnövényzetűktől *mezőségnek* (prairie) nevezett rónák, a Missouri folyamnak két egész 20 angol mérföldnyire széles tüköre fölé, 200—300 lábnyira emelkednek. — Az óriás folyam gyakori áradásai alkalmával tetemes görgeteget és iszapot szokott magával ragadni, mi a sok korhadó növény-maradványok miatt televény földet képez, mellyen a legdúsabb növényzetű rétek keletkeznek. — Ezeken keresztülvája kigyózó utját a folyam, egyik szarvalaku halomtól a másik felé kanyarogván, mellyek majd gyönyörű zöldben s tarka színekben pompáznak, majd kopár agyagdombokat képeznek a legcsodálatosb s vál-

tozatosságukban meglepő alakokkal. — A fagy s gyakori eszések hatalmas szakadásokat, repedéseket okoznak, miknek folytán, majd egy régi főváros omladékait, majd indiai templomokat, majd egy középkori levente várat, majd tornyot, majd lobrokat vél az utas a távolban látni. S ha az alkonyodó vagy kelő nap sugarait a jegeczekben gazdag halmokra veti, ezek a szivárvány valamennyi színében csillogván, olly túlvilági, tündérszép-ségű látványt nyujtanak, mit csodálni, élvezni igen, de festeni vagy leírni nem lehet.

E csendes vadon rejtekeit hegyi juhok, vad kecskék s a szellőlábu antilopok nyájai népesítik, mik után majd fák mögé, majd a magas fűbe rejtözve, az amerikai medve leselkedik s a kóborló vadász indián

Ezen virággal s zamatos eperrel lepett gyönyörű rónákon eleinte érdekes az utazás, de a szemnek nem lévén seholy nyugpontja, az utasnak csakhamar csüggesztőn hat kedélyére, hogy haladását csak a csillagokon láthatja, s e kellemetlen érzetet sem a gyakori délibáb tünde képei, sem az „a mezőség feltünése“ alatt ismeretes sajátságos tünemény nem bírja elűzni.

Csillogó sós patakok szedelik ezüst szalagok- és sujtások-ként a rétek pompás zöldjét, mellyek közelében nagy bivalcsordák vadon s uratlanul legelésznek, nyalva a patakok szélére üledett sót.

A vad bival, vagy mint itt nevezik *bison*, büszke nemes állat, melly a mejikoi (mexikói) határtól a Hudson-öbölig szabadon kalandoz, s husával a kóborló indián törzseknek majdnem kizárólagos élelmét képezi. — Sebesített vagy máskép felbőszített vad bivalbikánál, csillogó szemével s földig érő bozontos fekete sörényével, alig lehet rémitőbb látványt képzelni; a bivalténen valamivel kisebb s nem oly bőszült, de nemkevesbé borzasztó kinézésű.

Valahányszor M'Kenzie barátom éttárából a hus elfogyott, ugynevezett bivalparipáját megnyergelteté, rövid könnyű vadászfegyverét magához vevén, öt hat emberével nem vadászatra, hanem mint mondá „husért“ ment. — Mások szekerekkel követték, mellyeken a húst haza szállíták.

Igy mentünk egy szép reggelen bivalvadászatra, s alig szálltunk át egy kis folyamon s nyargaltunk néhány száz lépésnyire, hogy a közel halom lejtőjén öt hat száz darabból álló, részint legelő, részint alvó bivalcsordát pillantánk meg. Megállván mindenki levetközött, vagyis mi rajta vagy lován felesleges volt, kalapot, vadász-tarisznyát, kabátot levett, fejére kendőt tekert, ingujját feltűrte, fegyverét kezébe, egy pár töltényt mellényzsebébe téve, vadászatra készült. Vagy tíz perczig tartott e készüllet, s miután vezetők a vadászat tervét megmagyarázta, jelt adott s az egész csapat sorba hallgatag lépésekkel nyomult előre.

A lovak illy vadászatra már be lévén tanítva, lovasaiknál nem kevesebb szenvedélyvel vesznek részt a vadászatban. — Vetközésünk közben a legnagyobb nyugtalanságot tanusították, de alig közeledék a csorda felé, mindannyian vadászkedvtől szinte lelkesültek, s még tunya gebém is kevélyen tánczolva kezde lépdelni s zabláját harapva, füleit hegyezve, villogó tekintetét merőn a csordára szegte.

Csendesen közeliték a nyugton legelő csoporthoz vagy tíz—tizenöt ölnyire, de alig vették észre a bivalok közeledtünket, örege apraja felkerekedék s bőszült ordítással, égfelé tartott bozontos farkakkal nyargaltak el előlünk.

Rajta előre! rajta! hangzott, s villámsebességgel rohantunk előre, nem lehetett volna ekkor paripáinkat semmiképp visszatarítani, már a következő pillanatban óriás porfellel takarta az üldözőket s üldözötteket, vadat s vadászt. . . .

M'Kenzie első tünt el a porfellelben, öt követék emberei. Figyelmemet egy óriásszarvu öreg bika voná magára, mellynek vállalai magasán kiemelkedtek a csorda közül. — Nem husért menvén, hanem diadaljelt szerezni akarván, a megrémült csordán keresztül oldalához vergődni igyekeztem, — minden oldalról szorítva, tolvá úgy, hogy gyakran nem tudám, vajjon paripámon vagy valamely bika hátán nyargalok-e, végre ezélem közelébe nyomulnom s a bikát meglőnöm sikerült. . . .

Egy tekintet veték társaimra, de ezek már a hajtott csor-

*) Múlt számunkban tévedésből „folytatás“ helyett vége következik állott.

dával együtt eltűntek, csak a keletkezett porfelleg mutatta távozásuk irányát.

Bivalom időközben e veszedelmes helyről, úgy a hogy három lábom lehetett, menekülni igyekezett, de a mint utánna iramodám, vesztét érezve megállt, s harcra készen felém fordult. Lövésem mellbe találta, vállcsontjait összezúzta, s testének súlya akadályozta, hogy nekem szökjék.

Paripám ösztönében bizva, néhány lépésnyire közeledém, töltött fegyveremet a nyeregkápán keresztbe rakván, elővettem rajz-könyvemet s az előttem mereven álló állatot rajzolni kezdém, melly aligha sejdíté, hogy most arczképét készítem.

Halkan körülnyargaltam s a legváltozóbb helyzetekben lerajzoltam. Majd lefeküdt majd felegyenesedett s ismét fáradva lehasalt, — s így e vadállat néhány megbecsülhetlen rajzát birtam magamnak megszerezni.

Nem lehet képzelni, milly rémitő egy illy halálra sebzett, s harcra készülő bivalbika tekintete, — szeme vérben forog, fekete bozontos, vértől, portól szennyes sörénye földig lelogg, — félig gözt és vért hány félig tátott szájából s szarvaival porfellegeket kavart fel maga előtt.

Még nyugalmasan rajzolám vadamat, midőn M'Kenzie s társai fáradt lovaikat kantárszáron vezetve, felém közeledtek, négy vagy öt szekér követte őket hussal rakodtan.

A társaság körülállta bivalomat, mellyet én, rajzomat befejezván, egy lövéssel leteríték.

Fáradtan a gyepre telepedék le s mindegyik hőtetteit beszélé el. — Engem mint ujonczot, ki vén bikát lőtt, mellynek husa izetlen, jól kinevettek. — M'Kenzie öt fiatal tehenet mutatott, mellyeket folytonosan vágatva egy angol mérföldnyi ut közben lőtt meg. — Azon rövid idő alatt, mellyben egy mérföldnyire vágatni lehet, négyszer töltött, ötször lőtt, s minden lövése szíven találta célját. Ezekon kívül még hat bivalentek társai. — A hus legzamatosb részeit levágván, szekerekre rakták, a többit a farkasok prédájául hagyák.

(Folytatjuk.)

A zuávok macskái.

Említettük minap, hogy a franczi sereg zuávjai nagy hasznát veszik a macskáknak. Csoda dolgokat olvastunk azóta e tárgyról. Eleinte csak egy pár macska volt minden században, de azok megszorodván, a kölyköket úgy osztogatta ki egymás közt a legénység, annyira, hogy ma már valóságos kórsággá lett a macskatartás. Nem is nézik igazi zuávnak, a kinek nincs macskája. Különbben ez állatokról sok meglepő dolgokat beszélnek, még pedig valóságos tény gyanánt. A macska hozzá van szokva a harcshoz, tartózkodási helyül szolgál neki gazdája bornyuja, mellyhez mindig hű marad s rajta üldögél még a legsűrűbb golyózápor között is. Az *almái* csatában, midőn a zuávok leoldották bornyuikat, hogy az ellenség erődjait annál könnyebben megmászassák, a macskák szépen a bornyukra telepedtek, még pedig mindegyik a magáéra, s úgy őrizték, mint a kutyák házakát. Jaj lett volna annak, a ki ellenséges szándékkal közeledett volna hozzájuk! S midőn visszajöttek a zuávok, ott találta mindegyik a maga bornyuját s rajta a görnyedő cziczust. De a mi még ennél is csodálatosabb, a zuávok még egyéb hasznát veszik macs-

A zuávok macskái.

káiknak, valóságos hasznát huznak belőlök. Macskáik ravasz és ügyes vadászok, fölkeresik a közel tyukókat s hozzák a pecsenyének valót — a minék egy jóra való zuáv sem ellensége. Sőt még azt is mondják, hogy ha szárnyas állatot nem kapnak, de üresen hazatérni még is restelnek, hoznak olyan vadat, a minőt bővebben foghatnak — patkányt. Ettől perze itthon minden jámbor olvasónak borsózik a háta, de a szükség törvényt ront; s azonfelül azt állítják, hogy Krimiában a patkányoknak sajátságos vad ize és szaga van, s e pecsenyét bizonyos mártással föleresztve, igen nagyon keresik a markotányosnék bódéiban. „Nem instálunk belőle!“ — De hiszen, ha csak ezzel az egy bajjal járna a tábori élet!

Északamerika vadindusai.

Vadoknak nevezzük mi őket, miután szokásainktól az övéik eltérnek, mellyet mi a műveltség tetőpontjául tekintünk; ők ugyanazt hiszik a magokéről.

Ha szokásait, gondolkozása módját különféle nemzeteknek részrehajlatlanul megbíráhatnánk, alig találnánk olyan népre, melly némelly szabályaival ne lenne ismeretes a sziveségnek, úgy viszont mellynél a nyersségnek némi jelei nem maradtak volna fenn.

A férfiak az indusoknál ifju éveikben vadászok és harcosok, öreg napjaikban tanácsadók, miután kormányzatuk az öregek tanácsadásán alapul; rendezett fegyveres erővel nem bírnak, nálok nincsenek börtönök, hivatalnokok, hogy engedelmességre vagy büntetésre kényszeríttessenek. Szónoklattal foglalkoznak mindenek felett, mert a legjobb szónok reájok a legnagyobb hatást gyakorolja. Az indus aszonyok végzik a mezei munkát, készítik az ételt, ápolják és nevelik a gyermekeket s azok emlékébe vésik a napi eseményeket, hogy azokat ők ismét átadják az utókornak. E foglalkozása a férfiaknak és hölgyeknek igen természetes és tiszteletre méltó. Napi foglalkozásainkat a magokéhoz hasonlítva szolgáinak és alávalónak tartják, s azon ismeretek, mellyekre mi büszkéek vagyunk, előttök értéknélküliek és haszontalanok. Gondolkozásuk egy illy példáját találjuk egy egyezkedés alkalmával, melly 1744-ben Lancasterben a virginiai kormány és a hat nemzetség közt kötöttet. Midőn a főbb teendők elvégeztettek, a virginiai kiküldöttek értesíték az indusokat egy beszédökben, hogy Williamsburgban egy collegium van tökepénzzel ellátva, küldenének a hat nemzet főbbjei ez intézetbe fél tuczat indus gyermeket, kiket a kormány saját fehér gyermekeiként tartani és neveltetni fog. Az indus műveltségi szabályokhoz tartozik, az nap választ nem adni valamelly nyilvános nagyobb szerű ajánlatra, mert ez annyit tenne nálok mint igen kevésre becsülni a dolgot. Annak bebizonyítására, hogy a mondottak rájuk nézve fontossággal bírnak, másnapszoktak felelni. Az indus szónok legnagyobb tisztelettel fejezé ki köszönetét a virginiai kormánynak, ezen szép ajánlatáért, „mi tudjuk,“ mond a szónok, „hogy ti, intézeteitekben taníttatni szokott tudományos ismereteket nagyra becsületek, és hogy ifjaink tanítása és nevelése nektek nem csekély költségtekbe kerül. Megvagyunk tehát győződve, hogy ezen indítvány által reánk nézve csak jót akartatok eszközölni, miért vegyétek a legbensőbb hálánkat s köszönetünket. Hanem tudnotok kell, hogy különböző nemzeteknek különböző nézeteik vannak némelly dolgok körül, ti nem veenditek rossz néven, ha nézeteink az efféle neveléssel meg nem egyeznek. Ifjaink közül többen neveltettek az északi provinciák iskoláiban; ezek minden ti tudományaitokban oktatást nyertek; de midőn körünkbe visszatértek, rossz futók voltak, épen semmit nem értettek az erdei élethez, sem hideget sem éhséget tűrni nem tudtak, nem tudták mikép kell egy kunyhót építeni, szarvast fogni vagy ellent leölni, nyelvünket hibásan beszéltek, vadászok, jó harcosok és tanácsadók nem lehettek, szóval mindenre alkalmatlanok voltak. Mi mindazáltal barátságos ajánlatokat a legnagyobb szivességgel fogadjuk, elismerésünk bebizonyítására, ohajtanánk ha azon virginiai urak egy tuczat fehér gyereket küldenének hozzánk, reájok a legnagyobb gondot és nevelést fordítanánk, különösen mind azon ismeretekre, mellyekhez mi értünk, oktatnánk, hogy belőlök derék férfiakat képezhessünk.

Miután gyakran van alkalmok nyilvános tanácskozmányokat tartani, igen szép és rendes magaviselethez vannak szokva.

Az öregek tanács alkalmakor az első rendben ülnek, a harcosok a legközelebbi, az asszonyok és gyermekek pedig a legutolsó sorban foglalnak helyet. Az asszonyok főkötelessége a gyűlésben minden történet dolgot figyelemmel kíséreni, s azt elméjükben megtartani, semmi irások nem lévén, hogy a hallottakat gyermekeiknek helyesen és értelmesen elmondhassák. Az asszonyok valódi élő archivumai a tanácsnak, szájról szájra századokra átadják az utókornak atyáik történetét, s ha ezt össze hasonlítjuk írott tapasztalatainkkal, hagyományainkat ép oly helyesnek és pontosan találjuk. Ki szólni akar felkel. A többi mély csendben hallgat. Ha a szónok végezte beszédét és leül, öt vagy hat percnyi időt engednek a gondolkodásra, ha netalán akarna valamit beszédéhez adni mit mondani elfelejtett, — hogy felkelhessen és elmondhassa. Igen nagy illetlenségnek tartják a szónokot beszédében akadályozni.

Ezen vad indusok csaknem a tulságig nyájasak. Bármily beszéd tárgy forduljon elő, annak sem igazsága mellett sem igazságtalansága ellen nem szólnak, csak hogy minden szóvitát elkerülhessenek, éppen azért igen nehéz gondolkodásuk módját kitudni és megismerni, úgy hogy a beszélő soha sem tudja milly hatást gyakorol rájuk. A térítők, kik velők Jezus vallását akarák megismertetni, gyakran panaszkodnak ezen bajos helyzetökről. Az indusok örömmel hallgatják az evangéliom magyarázatát és tanítását, megszokott jeleikkel nyilvánítják tetszésüket, úgy annyira, hogy a tanok felett meggyőződésüket hinné az ember. De ez éppen nem történik — mind ez csupa nyájasság volt.

Egy svéd lelkész, ki a susquehannahi főnököket egybe gyűjtötte s beszédet tartott előttök, megismerteté őket azon lényeges tanaival a történetnek, melyeken vallásunk alapszik p. o. Ádám és Éva esetéről, az alma megevéséről, Jezus megjelenéséről megváltására szerencsétlen állapotunknak, az ő csudatételeiről, szenvedéséről stb. Midőn beszédét végezte, felkel egy indus szónok hogy tanítását megköszönje, „A mit te elmondál, mondá az indus, mind igen szép és igen jó. Valóban igen rossz almát enni. Sokkal jobb lett volna almamusttá csinálni. Mi igen nagy köszönettel tartozunk barátságodért, ki olly messziről jövéll közinkbe azon dolgokat elbeszélni, melyeket anyáitoktól hallottatok. Köszönetül én is fogok neked valamit elbeszélni mit mi hallottunk anyáinktól.“

„Eleinte atyáink vadhussal táplálkoztak, s ha nem volt szerencsájök a vadászaton, éhséget kelle szenvedniök. Egykor ifjaink közöl ketten egy szarvast ejtettek el, a rengetegben tüzet raktak, hogy belőle néhány darabot megsüthessenek. Midőn éhségök csillapításához fogtak, egy igen szép fiatal hölgyet láttak leereszkedni a fellegekből azon halomra ülni, melyet ott a kék bérczek közt látsz. Egymásközt beszélni kezdtek: bizonyosan valami szellem lesz ki pecsényénket megszagolta, s belőle enni kíván; adjunk neki valamit belőle. Ők megajándékozák a szarvas nyelvvel, melly neki igen jól ízlett és mondá: „A ti barátságotok legyen megajándékozva. Jöjjetek 13 hónap múlva ismét e helyre, s találni fogtok valamit, melly úgy a ti, valamint gyermekeitek táplálására egész a késő maradékgig igen üdvös és jótékony hatáshoz lesz.“ A két indus ifju hitelt adott beszédének, és csudálkozásukra még ezelőtt nem látott növényeket láttak, melyek azon régi időtől ekkoráig nagy nyereségünkre plántáltattak. Hol jobb kezök a földet érinté, tökök, hol a bal, babot találtak, ha földre ültek, dohány nőtt alattok.“ A térítő kinek ezen gyermekes mese nem tetszett, mondá: „Mit én veletek közlöttem, azok szent igazságok; a mit ellenben ti beszéltek csak mese és hazugság.“ A megsértett indus viszonzá: „Testvérem, a mint látszik, barátaid elhanyagolták nevelésed, mert ök téged a nyájasság és szivesség szabályaira nem tanítottak. Te láttad, hogy mi, kik ezen szabályokat ismerjük s a szerint cselekszünk, minden elbeszélte történeteidet hittük; mért vonakodol a mienket hinni?“

Azon mód, mikép kelljen az indus falukban megjeleneni az utazónak, szinte bizonyos szabályokkal bír. Nagy illetlenségnek tartják, ha az utazók minden czeremonia nélkül lépnek a faluba, s nem tudatják közeledésüket a lakosokkal. A faluhoz közeledvén bizonyos távolságban megállnak, s hogy tudassák jelenlétüket, fennhangon kiáltanak és várakoznak mindaddig, míg a

bejövételre meg nem hívják. Rendesen két öreg férfi jö ki, hogy öket elfogadja és bevezesse. Minden faluban van üres lak az utazók számára, melly idegenek-házának neveztetik. Ebbe vezetnek, mialatt a két öreg kunyhóról kunyhóra jár tudatni, hogy utazók érkeztek a faluba, kik alkalmasint éhesek és fáradtak, kiknek azután minden indus küld nélkülözhető élelmiszereket, bőroket, hogy magokat kinyugodhassák. Ha az utazók kipihenték magokat és jóllaknak, pipát és dohányt hoznak, és csak ekkor s nem előbb kezdik kérdezni, kik legyenek, hová utaznak, mi ujság van stb., mindez szolgálatok felajánlásával végződik, ha netalán az idegeneknek vezetökre vagy egyéb valamire szükségök volna utazásuk folytatásában. A megvendéglésért semmit sem kívánnak.

Ezen vendégszeretet, melyet ök főerénynek tartanak, egyeseknél is gyakoroltatik. Tolmácsunk Weiser Konrád, e következő példáját beszélte egyes indusok vendégszeretetének. Weiser a hat indus nemzetség közt honosítva volt, és igen jól beszélte a mochuk nyelvét. Midőn az indus tartományokon keresztül utazott, hogy izenetét kormányunknak az onodagai tanácsgyűlésnek megvigye, beköszönt lakába Canassetegosnak, egy régi jóismerésének. Ez öt megölelte, bőrokból nyugvóhelyet készített számára, főtt babot és vadhust tett étkül eléje, s italul vízzel kevert rhumot. Midőn jóllakott s pipájára gyújtott, beszélni kezdett *Canassetego*, kérdé mint folytak dolgai olly sok év alatt, honnét jö, milly célja van utazásának stb. Konrád minden kérdésére feleletet adott, mialatt azonban a beszélgetés félbeszakadt, mondá az indus kérdezősködéseit tovább folytatva: „Konrád te sokáig éltél a fehérek között s értesz valamit szokásaikhoz; a lefolyt idő alatt, hogy nem láttalak, többször megfordultam Albanyban, azt vettem észre, hogy minden hetedik nap becsukják boltjaikat, s mindnyájan egy nagy házba jönnek össze; mond meg nekem, mért történik ez? mit csinálnak ott?“ — „Összegyűlnek, mondá Konrád, hasznos dolgokat hallani és tanulni.“ — „Nem kételkedem, szólta az indus, hogy neked azt mondják; nekem ugyanezt mondták; hanem én kételkedem feladatuk valóságán, mellyről alapos okaimat neked elmondom. Nemrég Albanyba mentem, hogy bőreimet eladjam, s a pénzen gyapjutakarót, kést, puskaport, rhumot stb. effélet vegyek. Te jól tudod, hogy mindég Hans Hansonnal szoktam kalmárkodni, hanem ez egyszer kedvem kerekedett más kereskedőkkel is próbát tenni. Azonközben Hans Hasonhoz menék, kérdém mit ad bőreimért. Azt mondá, nem adhat többet négy shillingnél fontjáért; hanem úgy mond Hans, most nincs időm alkudozni, miután összejövételünk napja van *hasznos dolgokat hallgatni és tanulni*, s a gyűlésbe akarok menni. Gondoltam magamban, miután ma úgy sem csinálhatok vásárt, elmehetek én is a gyűlésbe, és csakugyan Hansonnal el is mentem. A gyűlésben egy fekete ruhába öltözködött férfi állt fel, ki igen hangosan beszélt a megjelentekhez. Én nem értém, mit mondott, azt azonban észrevehem, hogy reám és Hans Hansonra igen haragos szemeket vetett, ezt látva, azt hívéim, hogy mindez azért történik, hogy én is ott vagyok; kimenék tehát a ház mellé ültem, rágyújtottam s pipázva vártam végét a gyűlésnek. Ugy rémlott előttem, mintha a beszélőt hódbőrökről hallottam volna említést tenni, gyanítám, hogy ez leendő végtére célja összejövételöknek.

A mint kijöttek, megszólítottam kereskedőmet. No, Hans — mondám, — hiszen elhatározta magát, többet adni négy sillingnél egy font hódbőrért. „Nem — mondá ő, — nem adhatok többet három silling és hat pence-nél. E nyilatkozat után több kereskedővel is beszéltem, de ezek is ugyanazon nótát fújták: három és hat pence, három és hat pence. Ez által világos lett előttem, miként igen helyesen gyanítám, hogy bár mennyire mondják is, hogy *hasznos és jó dolgokat tanulnak*, valódi célja összejövételöknek mégis az volt, hogy azon tanakodjanak, miként csalhassák meg az indusokat a hódbőr árában. Vedd csak fontolóra a dolgot Konrád, te nézeteim mellett kell hogy nyilatkozzál. Ha olly sokszor jönnek össze hasznos dolgokat hallgatni, mégis kellett végtére valamit tanulniok. Hanem ök még mindeddig tudatlanok. Te ismered szokásainkat. Ha egy fehér ember országunkon keresztül utazik s kunyhónk valamelyi-

kébe lép, aként bánunk vele mindnyájan, miként én veled, felszarítjuk ha nedves, felmelegítjük ha fázik, ételt és italt adunk neki, hogy éhségét és szomját enyhítse; készítünk számára lágy bőrt, hogy azokon kinyugodja magát és aludjék, mi mindezekért semmit nem kívánunk. Ha én ellenben egy fehér házba megyek Albanyban, kenyeret és vizet kérek, azt mondják: Hol van pénzed? ha pénzem nincs, azt mondják: lódulj indus kutya. Te látod, hogy ezen csekély hasznos dolgokat nem tanulták meg, mellynek megtanulására mi gyűlést nem használunk, mert ezekre édes anyáink tanítottak, midőn még gyermekek voltunk; épen azért lehetetlen hogy összefüveteleiknek üdvös célja legyen, gyűléseiknek kimenete oda vág, mikép lehessen az indusokat a hódbőrök árában megcsalni.“

Argay János.

Táj- és népismeretetés.

(Vége. — L. V. U. 3. szám.)

A *Pirosdombon* lenyagakozott remete nyakán egy szalag lóggott arany éremmel, mellyet megpillantván a boszuló atya, iszonyodással ismert az emlékpénzbe vésett betűkről ugyanazon ajándokra, mellyet ő egykor tulajdon nevének adott, 10 év óta elveszettnek tartott Géza fiának születése napjára. Ekkor a fiugyilkos fölismervén áldozatát, a lelketlen testre borult s kétségbe esésében így kiáltott fel: „nem vagyok méltó, hogy a napot lássam, mivel saját fiamat ölettem meg!“ . . . ezzel kardjába ereszkedvén, kiadta lelkét.

Perényi Ilka hallván Géza tatárhoni rabszolgaságát, esküjét szorosán megtartá s atyja férjhez meneteli ajánlatait most már ő utasítja vissza! hitt, remélt és szeretett ő még most is folyvást, gyakran kikocsizott a *Szerelem dombra* s órákig elmerengett a rónatáj végén kúpként emelkedő Huszti váron és az ezt környező s a Kárpátokból eredő béczezen, elfogódva nézte ő a sóval terhelt tutajokat, mellyek mint uszó hatyuk szaladának le a marmarosi hegyek közül, a magasból egy kanyargó széles szalag formájának tetsző Tiszán. De hasztalan, kedvesét többé nem karolható át, bár őt messziről mindenki szerette volna felfedezni! míg a váratlan biztos hír nem érkezett hozzá. — A huszti történet őt is tette buzdító de borzasztóra; szeletke papirt vett elő s írónnal e szavakat rajzoló fel „megbocsáss atyám! Isten veled! megyek Gézához eskümet megtartani!“ A papirt egy kővel sújtván a dombhoz, hogy a szél el ne vigye, ő a jövő perczben már a szédítő magasból a hegytövet nyaldosó Tiszában lelé borzasztó sirját, így esküjét megtartani vélvén. . . .

(Hogy Ilka a nép *Tündérszép Honjában* szereplő lehetett, valószínű azon okból, hogy a *Fekete hegy* tövében lakott, — s a tündéres dolgokat kihagyva — messze földi királyfiak szemét sem kerülte ki a különben páratlan szépségű hölgy, s a titkos összejövések a *Szerelem völgyében* és *dombján* stb. a népregének sokoldalú alaposságát nyújtanak.

Ugocsa név eredetét sokkép magyarázzák, egyik magyarázó az ő magyarok bejöveteletől hozza le, kik Munkács vidékéről erre is elterjedének, új hazájokat elfoglalandók. Árpád bölcs honalapítása következtében egy-egy megye vagy akkor még kerület, a hadban kintüntetett vezérek kormányára alá rendeltetvén, e termékeny kis-tiszaháti völgy egy *Ugocs* nevű vezérre esett, ki benne e kis erődítvényt emelvén, róla *Ugocsának* neveztetett el; azt meg mindnyájan tudjuk, hogy az illy *vár megett* vidék *vármegyének* hivatott, s így a vár név után lett *Ugocsvár* és *megye*.

Tisza-Ujlak v. és *Tisza-Ujhely* f. IV-ik Béla király új honalapítása következtében nyerek neveket, mivel a tatárok által elpusztított előbbi város és falu nem a mostani helyen volt, és nem olyan lak-ok voltak azelőtt ott; a *Tisza* melléknevet annak igen közel lététől kaphatta.

Rákos-Pataka f. A határában folydogáló patakban II-ik Ulászlónak igen szép nagy rákokat fogdostak, mellyből ő sokszor vendégi lakomát adott, a miért a falut *Rákos-Patakának* nevezték. *Vörösmart* oroszul *Nagy-Kupány* f. a benne, a *Hark* hegy tetőre felecsigázó országút felső vége megett jobbra, merő vörös földből és tiszai kavicsból álló hegyoldalak vagy három részen — kivált esős idő után — még Husztról mint vörös táblák tűnnek föl a láthatár végére; s épen ez az ok miért nevére kapta, — hogy a régi — azon földrészen még nem járt utas ezt látván így kiáltott fel: „*vörös már ott!*“ t. i. a hegy; a beszédváltozás az idővel együtt korcsosodván, pár betű s egy vonás kihagyásával lett belőle *Vörösmart*. . . Különbözik *mart* annyit tesz, mint *part*.

Sásvár f. a Tisza által rég elhordott, hajdanában erős vár lehetett, a most már kukoriczatermő füzeseken, mellyet erős alkotásáért *Sásvárnak* nevezték, mit jelenleg az oroszajku nép *Sásórra* cserélt s használja jelenleg is csekély falujokra. *)

Szirma és *Verbőcs*, hazánk két jeles családjának szülőföldei, kik neveket ezektől öröklék.

Királyháza vagy *Nyalábcára*, nevét II-ik Ulászló vagy Dobzse Lászlótól, ki itten mint magyar király nem kevés ideig lakott, megvonva és szegényül az ország belzavarai miatt, oly annyira, hogy sokszor megelégedett a legsoványabb konyha silány adalékival is, akár akart akár nem. A pénztár rendesen üres lévén, rovásra hordatott húst, s a szállósi levéltárban létezik erről hiteles oklevél is, mellyben elismeri Ulászló, hogy 100 font hussal maradt adós; ekkor nemes levelet csirkékért és egy véka buzáért is adott. *Nyaláb* nevét a várdomb formájától kapta, melly a térség felett mintegy virágesomó vagy *Nyaláb* állott fent.

Gödényháza f. — Ulászlónak volt egy udvari bolondja, kinek e falut ajándékozta, kinek igen nagy ihatóságú torka lévén, a király őt *Gödénynek* nevezte el, a falutis egy a királylaltetthatalmas ivásfogadásban nyerte mintegy, melly később nevével neveztetett el *Gödényháza*nak. — (Régi hagyomány.)

Tekehása f. a király kedvencz játékaról a *tekeről*, mellyet benne gyakran üzött, *Tekehásának* neveztetett, de megjegyzésre méltó, hogy mindegyik helységben az illető tulajdonosnak és játéknak különös *házai* lehettek, mellyről az elnevezés mostanig is áll. (A falut most már nem régi helyén találjuk; előbbi helyét most csak a Tisza közötti szigeten lévő nagy fák és szilvások jelelik; a mostani sokkal beljebb tétetett a hegy felé.)

Szászfalu még III-ik Béla által megtelepített szászok által lakott nagy helység volt, de a nagy adó s kimerítő urdolga, a len sikertelen természetese, s a török-tatár által zaklatások miatt, odahagyák a híres dohánytermő s most már csupa orosz- vagy ruthenektől lakott falut, s Marmarosban *Vishen* üték föl sátrokat, hol az ottani magyaroktól most már egészen elmagyarosodtak, s a *szász* nevet most csak tréfából használják már reájok.

Heteny f. *Heteny* kun vezérről neveztetett el*) kinek e helyen a Tisza mellett volt főhadiszállása, s kiről neveztetett el, a most már inkább halászatból tengődő, ugyszólván kunyhókból épült kis falu, mivel a régi faluhely jelenleg a Tisza közepén van. — Még magam is hallottam egyénektől, kik emlékeztek, hogy 20—30 év előtt még virágzó falu lehetett a Tisza jobb partján s 10—15 hintó robogott ki az uri faluból. Illy hatalmas változásokat tesz itt a Tisza egy évtized alatt is.

Tamásváralja f. a keleten eső szőlőhegyeken, nevét a most már romjaiban is nehezen található hasonnevű vártól nyerte, a mellynek aljában fekszik. — A vár *Tamás* nevű urától neveztetett el, ki senkinek sem hitt életében, saját nejét s gyermekeit sem vévén ki, a miért hitetlen Tamás nevet kapott ő is, s ezen tulajdona miatt áldozatja lett várával együtt Bethlen Gábor boszujának, a kinek utolsó perczig nem hitt, s nem akart hódolni. (Beszéd hagyomány.)

Csoma, *Forgóla* v., most már *Forgolány*, *Gyula*, *Tivadár*, *Andrásfalva*, *Öszödfalva*, *Farkasfalva* és *Péterfalva*, mind régi magyar nevektől származott elnevezések. Ugyanis egy dús előkelő magyaré lehetett tán e megye negyedrésze is, ki előregedvén, azt nyolcz élő fia közt osztá el, kiknek neveiről neveztetett el később az általok építettnek kezdett nyolcz falu. *)

A nevezett helységek az utolsó *Tatárjárás*kor igen sokat szenvedtek. Honunk azon időben annyira ki volt erejéből merítve hogy 3—4 tatár egész falut kirabolt, porrá hamvasztott s a lakosokat rabszjira fűzve hurezolták hazájukba; 1717-ik évben így rablá ki a csepei ref. egyházat is, a benne talált arany poharat magokkal vivén, melly tettőért azonban iszonyun bünhődtek Marmarosban Borsánál. Ugyanis miután a vidéki oláhok akkori alispánjok terve szerint, a Bukovinába vezető szoros utat eltorlaszolák, a két hegy vállán levő fákat félig befűreszelvén s közte iszonyu nagyságu kövek állittatván fel a tatár sereg fogadására, midőn a 15 ezernyre gyűlt tatárhad a szoros közepén volt, az adott jelre az iszonyu rombolás megkezdett s a 100 éves fák kártyaként hullottak a halálfiakra és a több mázsás kövek 100 menykőütési erővel sujták agyon az alkalmatlan vendégeket, úgy annyira, hogy vezérok a Khán csak legbátrabbjaival tudott nagy küzdelemmel hirmondónak kiszabadulni az othoniaknak, a többi a 15 ezerből álló sirban nyugodván meg; melly maig is *Tatárvölgynek* neveztetik. E hasznos szolgálatáért a hazának az említett alispán *Sztojka* báróságot s donatiót, míg az oláhok örök nemesi szabadalmat kaptak.

A tatárokon vett iszonyu mérszárlás után a számtalan fogoly és temérdek rablott kincs megmentetett, de azért még is a sok kincs a hegyről a kövek által leontott földdel behantoltatott, s így a csepei arany pohár is ezek közé tartozott, de a mellyet 1839-ben egy oláh szántás közben ismét feltalált, ki nem is gyanítva a majd nem két század óta föld alatt hevert drága ereklyét, jobb hajlama és az isteni gondviselés, inkább földesurához, mint a zsidóhoz készíté azt vinni; az igen tisztelt földesuróság azt rögtön kitisztittatván, a rajta lévő rosz régi magyar írásról tájékozta magát annak illető helyéről, az írás ezt tartalmazta: „Ajándékozta a csepei ref. sz. ekklesiának Váradi Mária. 1672.“ Az említett jó földesur testvéreivel is közölvén e felfedezést, közösen elhatározták azt az említett szentegyháznak visszaadni s egy csinos tokban e felirással: „Vissza

*) Szirmay Antal Ugocsa megye leírása.

*) Fényes E. Magyarország leírása, Ugocsa megye.

*) Szirmay Ugocsa leírása deákul.

ajándékozzák a csepei ref. sz. ekklesiának a T. Szaplóczay örökösök. 1840.

A tatárok által elpusztult faluk ismét felépültek lassan, a szegénység miatt, de már *Ószöd- és Andrásfalvakra* nem jutott lakó, s ezen neveket most már csak rétek és szántóföldek viselik.

Nevellen vagy *Deákfalva*, nevét azon adomából tudjuk a nép szájából, hogy egykor Ulászló e helység mellett utazván el, kérdezte volna annak nevét Gödény bolondjától, mire ő naivságból vagy élezből nem tudni, azt válaszolá: „ez felséged, *Nevellen falu!*“ ezen hirtelen ötlete tetszék Dobzse Lászlónak s e nevet parancsolta a falunak adni. *Deák* nevét a belőle származott *Deák* később *Szapolyai* családtól vehette.

Fertős-Almás f., nevét iszonyu fertős mocsárja éshajdanigen bőven termett almáitól nyerhette.

Kávás vagy *Deákvár* ingoványos feneketlen sáserdő közepett balra a Halmi mezővárosba vezető országúttól feküdt, hajdani helyét jelenleg csak zöld pázsitos dombocskák cserével benöve jelelik; nevét a *Deák* családtól kölcsönzé, kik egykoron birták azt; *Kávás* nevét talán szitakáva formájúért kaphatta.

Annyit még is emlit a hagyomány, hogy egy időben egy zsarnok lakott benne, ki az uton elvonuló vagyonosokat mindenökből kirabolván, a nőkön erőszakot tevén rettegte e vidéket; a miért Isten úgy bünteté, hogy testéből kijövő férgek a legnagyobb óvatosság daczára is őt eleve-nen megemészték. Az országot jobb oldalán szinte apró cserés dombocskák vehetők észre a figyelmes fürkésző régiségbuvártól, melly helyen hajdan a vár *jégverme* állott s mellynek igazolására a mellette lévő tért *jégverem táblájának* nevezik most; a vár hátsó részén a hegy felé pedig volt a vár majorja vagy *aholja*, azon helyen jelenleg kis falucska létezik, melly most már

Akli nevet visel. Hogy a leirt vár körül nem egy csata és futás s ennek következtében pénz-elrejtések történtek, világosan tanúsítja a sás és környékén sok izben talált kincsek, puskakovák és régi csákmány-nemű fegyverek.

Munkács, november 8-án 1854.

Osváth P.

Néhány szó „István bácsi“-ról.

A mult évben megjelent „István bácsi“ című népkönyv (írta *Majer István*) jelenleg számtalan példányban van elterjedve az országban. Érdekesnek tartjuk egyik legkedveltebb és nagy tapasztalásu népirónk nézeteit e munkáról közzé tenni. Tisztelt dolgozótársunk így nyilatkozik:

„*István bácsi*“. Le a kalappal, és mély tiszteletbókot e könyv szerzőjének, ki népirónak született. A lefolyt 1854-dik évi magyar irodalomnak terméke ez, maga nemében eddigelé a legjelesebb, melly méltó is, hogy azon ritka szerencsében részesült, miszerint első kiadása minyárt öt ezer példányban lett kinyomva. Nemcsak reménylhető pedig, sőt óhajtható, hogy illy könyv több kiadást is érjen, és a nép kezében hazaszerete minden helységben, minden háznál feltaláltassék. Mert *Majer István* valóban lelkétől ihletett népszerű embereknek egyike, kire ráillik ama szentírásí mondás: „*Őt nem láttátok és mégis szerettétek*“. (I. Pét. 1, 8.) De épen azért nem tiltjuk fáradságunkat, e megbecsülhetlen mű fölött némelly észrevételünket nyilvánítani. Általán magyarhoni népkönyv, melly a hazai öszszes alatt-publikumnak van szánya, vallási felekezetenek színét és nyomdokait, se címén, se szövegében ne viselje. *István bácsi* e szabályt címén megtartotta, de szövegében nem: mit tehát a 2-dik kiadásban, az egész könyv szövegén át megigazíttatni kérnénk, vagy a ezimen világosan kitétetni, hogy e könyv rom. cath. népek való. Aztán: a *néma bünről* szóló cikket kihagyandónak vélnénk egészen, ellenben az erények közé elmulthatlanul beiktatandónak a *türelmességet*, mellyre hazánkban olly nagy szükség van. Ha e könyv így térhelyesítve ki fog állíttatni: akkor el merjük mondani, hogy népünk ne terheltecsék agyon a mindenféle sok új meg új könyvekkel, mellyeket ha rátszokolva megvásárol is, de olvasatlanul hágy heverni; — mert untig elég faluhelyeken, házaknál egy jó naptár mellé *István Bácsi*, sokszor ismétlendő olvasmányul; — iskolákba pedig kezdő tanulóknak *Erdélyi Péter Fali* olvasó-táblái és vezérkönyve, — ugymint a mellyek meghozzák magyar népek a jövőndő Isten országának kis kulcsait nagy időkig. Csak árunk még olcsóbra szállíttassék, és (a mi legfőbb), legyen hozzájuk mindenütt ember a gáton, — népszerűtő ügyes jó tanítók.

E. I. P.

Természettudományi tárgyak.

Időjárás. Egy francia földészeti társulat legutóbbi évkönyve következő időjárás rendszabályokat közöl:

Ha a hold délutáni négy óra és reggeli két óra közt lép valamelyik új változásába, akkor szép meleg idő lesz nyárban, télben pedig erős hideg. Ha ellenben reggeli két és délutáni négy között lép az új változásba, legyen az első vagy utolsó negyed, holdtölte, vagy újhold, akkor változókéony idő áll be.

Az említett társulat a szabályokat sok évi szorgalmas vigyázat után meri bátran kimondani. Mi is megkísérhetjük a nevezetes felfedezés valódiságát, csak a naptárakat kell nézegetnünk s minden hét esős, vagy száraz voltát feljegyeznünk.

* * Havannában egy orvos azt találta fel, hogy bizonyos kigyó mérgével az ott pusztító sárga hideglelést épen úgy belehet oltani, mint a himlőt. A beoltásra könnyű láz következik, melly egészen a sárgaláz jelenségeivel áll be, hanem azután rögtön elmulik s a beoltott többé e ragályt meg nem kapja. Leginkább ajánlja a sárgaláz az, hogy a ki már egyszer a valódi sárgalázon átesett, a beoltásra sem kapja meg a szelidebb lázt mint a bennszületett kreol sem, ki annak nincs kitéve. Ez által sok ezernyi ezer élet lesz megóva. Ollyan érdem ám ez, mint azé, ki a puskaport feltalálta. Hajdan a himlő is olly halálos járvány volt, mint a kolera most, míg egy derék ember feltalálta a himlő beoltást s ezáltal megszabadítá az emberi nemet e retteatő csapástól. Az illyen ember neve aztán méltó hogy mindenki feljegyezze őt a kalendáriumába; írják Jenner-nek, olvasd pedig: Dsenner. A sárgaláz beoltását feltaláló neve még nem nyilvános.

Egyveleg.

* A „*Ravennai viador*“ című szindarab jó ideje már hogy mulattatja a bécsi közönséget mint rendkívül derék darab, s több fejtörésbe került a névtelen szerző kutatása, mint valamennyi *rebus* (képtalány) melly eddigelé megjelent. Most *Münchenben*, Bajorország fővárosában adják nagy tetszéssel, a hol azt is hallották, hogy rövid idő mulva a magyar nemzeti színpadra fog kerülni, a min nagyon csudálkozik az „*A. A. Zeitung*“ s nem igen erősen látszik hinni, hogy nekünk nagyon megtetszenék az ő irány-szindarabjok. Majd meglássuk.

— *Új ágyuk*. A francziák és angolok ki nem fogynak a romboló eszközök feltalálásában. Lyonban egy híres virágfestő egy ágyut talált fel, mellynek, mint mondják, semmi sem képes ellentállani, s melylyel még sötét éjjel is teljes biztossággal lehet célba találni. A francia hadügyminiszter s a tüzérgazgatóság elbámultak e találmányon. — Egy másik találmánnyal január 4-kén a londoni polytechnikai intézetben tettek kísérletet. S ez egy *gős-ágyu*. Ennél a löport vizgöz pótolja, mellynek roppant ereje mindenki előtt ismeretes. Ezzel 100 lövést lehet tenni egy perc alatt. Elsütéskor gyengébb a durranás, mint az eddigi ágyuknál, s a löpor füstje helyett sziszegő gőzfelhöcskék sietnek a magasba.

— *Tulipán haszna*. A tulipánoknak, mellyeket díszvirágok gyanánt tenyészünk kertekünkben, hazája Törökország, hol vadon tenyésznek. Azonban a növény virágát nem becsülik ott ollyan nagyra, mint nálunk; ott inkább a hagymájáért van kelete, mellyet a törökök úgy esznek, mint valami nyalánkságot, vagy főve, vagy sültve. A tulipánolajjal pedig ajkakat s orozúkat szokták bekenni.

— *Mannheimből* (Németországból) írják, hogy oda egy erős szállítmány magyar bor érkezett meg s próbául árverésre bocsáttatott. — Különösen nagy kelete volt a vörös bornak, mellyet leginkább francia kereskedők vettek. Az el nem adhatott készletet Amerikába szállították.

Nemzeti színészet.

JANUAR. I. Egressy vendégszereplései folyvást nagy közönséget vonnak színházunkba, így daczára a farsangi napoknak minden operai előadás nélkül is láthatunk elégszer tele színházat. Tanuság belőle az, hogy közönségünk a jó drámát is épen úgy szereti, ha nem jobban, mint a dalmúket, s abban kell feltalálni színházunknak valódi hivatását.

II. Vidéki dráma és opera. Vidéki városainkban, a mint a tapasztalás mutatja, az opera megölo betűje — nem a drámának — hanem a színigazgatónak. A melly színigazgató operára veti a fejét, az egyenes utján halad a megbukásnak. Így jártak tavál a kolozsvári, így az aradi igazgatók. Egész évben fényes jövedelmek voltak, egész járásuk, kelésük diadal-ut volt az országon keresztül, és utoljára minden magán- és közpártfogolás mellett eladósodva, megbukva kerültek vissza, zálogba hagyva imitt-amott kétségbeesett igazgatóikat. Ellenkezőleg Latabár, Pázmán, Szuper és az idei kolozsvári színigazgatóság a dráma mellett híven megmaradva, tisztességesen, közhitelt bírva váltak meg, és váratnak vissza rendes állomásaira. A színigazgatónak módjában áll közönségét alkotni és elrontani. Jó opera tartásához nagy segélyezés kell, a rozg opera pedig minden világi rozgak között a legkevésbé kelendő.

III. Vas Gerebentől e napokban új népszimű fog adatni. „*Alföldi kocsmáros*“ cím alatt László jutalomjátékául, mellyre már előkészületek vannak téve.

IV. E héten Szigeti távozott el Szabadkára vendégszerepekre. Az ügyes színigazgató Latabár, a szabadkai közönség buzgó pártolását azáltal igyekszik kiérdemelni, hogy még maga is állandóul közkedvességu tagokból álló társulatot szervezett; amellet a pesti nemzeti színház legkedveltebb tagjai siet bemutatni. E hó közepén Jókainé fogja vendégszerepléseit megkezdeni ugyanott.

V. Az utolsó színházi álarczos dalidóban nagy látványos álarczosmenet fog tartatni a velencei kárneváli bohó diszmenetek mintájára.

Tárogató.

x* Ő csász. kir. Felségének a Császárnának születését, a mint a távira-
tati tudósítás megérkezik, tüstént ágyu-dörgés fogja hirdetni a budai
várfalokról, ha főherczeg születik 101, a főherczegnőt 21 lövéssel.

x* Sok érdekes iskolai újság birtokába jutottunk teljesen biztos
kutforrásból, s annál örömebb közöljük azokat, minthogy mind jó hirt
hoznak:

x* *Tatán* és környékén az újabb iskolai szervezés korában legtöbb
tétetett mind haladásra, mind gyarapodásra nézve a népnevelés ügyé-
ben. — A vasárnapi iskola dicséretes sikerrel működik. A leánykák nem-
csak írni, olvasni stb. hanem *kézimunkákat* is tanulnak. (Igy van helyesen.)
A derék város pedig méltán elismert fáradozását a tanítónak, a vasár-
napi oktatásért külön 100 pfttal díjazza. A zsidó község iskolája is igen
virágzó állapotban van, s mind ezen haladást nagyrésztben a tatai plébá-
nos *Winterl Antal* ur lelkes buzgalmának tulajdonítja a vidék. — Nem
is tehet ez ügyben senki többet, mint az életrevaló lelkészek józan buz-
gókodása.

x* *Moóron* a község egészen új iskolaházat épített, a jövő tavasz-
szal pedig a régít hozza rendbe, melyet még egy tanteremmel is meg-
toldani szándékozik, — a segédtanító fizetését 100 pft-ra emelte, a tanítóét
pedig váltó pénzből ezüstre emelte. — Meglássák a derék szülők, hogy
soha sem veteményeztek még olly magot, melly ennél kedvesebb gyü-
mölcset teremne nekik.

x* *Alsó Alapon* is szép iskolát építettek a birtokosok, mindennel
jól ellátták és rendes tanítójuk van. Nagyon jó hogy már van, kár hogy
még nem volt.

x* A *nemzeti casino* jan. 28-án tartotta közgyűlését. Jelenleg 325
tagja van. Igazgatókul gr. *Károlyi György*, *Ürményi József* és *Zsivora*
György választottak, *Sebők Károly* gazda-igazgató urnak jegyzőkönyvi-
leg köszönet szavaztatott buzgó hivatal viseléseért, mellyből ez uttal ki-
lépett.

x* A festész-akademia termeiben tartatni szokott ugy nevezett
Marasztóni-bálok az idén is a legélénkebb s legcsinosabbaknak mutat-
koznak az elsőről itélve, melly vigan tartatott meg, még kettő van hátra,
s farsang két utolsó szombatjára esnek.

x* A *kecskeméti izrael. község* igen alkalmas iskolaépületet szerzett,
abban egy előkészítő és három elemi osztályt állított föl s még egy
kereskedelmi és iparos-tályt kapcsol hozzá. Tanítóit 500 pf évi díjjal s
szállásbérrel látja el, czélszerű taneszközökről is gondoskodik. — Szinte
illy példány iskolát állított föl a *moóri izrael. község* is egy *előkészítő* és
3 rendes elemi osztálylyal. A *misholcsi izr. iskola* is négy osztálylyal
példányul szolgálhat sok községnek, valamint a *székesfehérvári* és a
szentesi izrael. iskola is. A *tatai* már említettük. *Esztergomban*, *Egerben*
és *Vácson* jelenleg van rendezés alatt az izraelita iskola. Általában azt
kell dicséretileg felemlíteni, hogy az izraeliták aránylag legtöbbet költenek
hazánkban gyermekeik nevelésére. Annál örömebb közöljük ezen
dicséretes adatokat, minthogy azok teljesen mentek a felekezetes részre-
hajlástól, olly cath. lelkész tollából származván, kinek bőven van alkalma
iskoláink állapotát közlő szemlélni, összehasonlítani s megítélni.

x* Ezután a *segédtanítók*, kik a preparandiát jó sikerrel elvégezték,
katonamentesek, ha az illető esperesektől alkalmazási oklevelet nyernek,
tanítóul pedig senki sem fog alkalmaztatni ha a prep. vizsgálatot ki nem
állotta, kik már eddigél alkalmazva vannak három év alatt tartoznak
kiállani a vizsgát — ellenben elmozdítottatnak. Erdemes tanítók azonban
a helytartótanács által fölmenthetők ezen kötelezettség alól. Minden év-
ben kétszer fognak tartatni e *vizsgák*. Reméljük minden néptanító ugy
hozzá készül jó eleve, hogy bátran kiáll a *mediumra* és dicsérettel megáll
helyén.

x* *Egy alföldi nagy városban* a kereskedői testület választmányja
egy tanuló gyakorlati képességét vizsgálván meg, *kamat számítás* adott
fel neki kiszámítás végett, a fiatal ember járatlan lévén ezen számadás-
ban megrovatott, s főnöke ki akarván őt menteni, azzal támogatta az
ügyet, hogy azon okból nem tanultatta vele a kamatszámítás nemét, mi-
vel minden időben megtalálhatja azt a *kalendáriumban*, s mig ott felta-
lálható, nincs kereskedőnek ezen számadás megtanulására szüksége. —
Nagyra *nőjjik ides* principalis ur, s minél előbb *nyomódjék a kipe* vala-
melyik *kipes kalendáriom ritkaságai* közé.

oo. A *Balaton* valahára befagyott, s halászhatóvá vált. A náda-
ratás igen nagy nehézségekkel van ez idén összekötve, mert a víz nagy
mértékben beáradt, s a mult évi torzs (tarló) a ruhát is szerfelett ron-
gálja, s az aratás annyira hátráltatja, hogy egy ember naponta nem
képes 25—30 kévénél többet gyűjteni.

oo. A mult hetekben egy litéri s egy szentkirályszabadjai lakos lett
a mérsékletlen borital áldozata. Az első vízbe fult, a másik tántorgás
közben ugy elesett, hogy azon helyen megütötte a guta, s rögtön
meghalt.

x* Érdekes hogy több bécsi lap keresztboritékján milyen czimek-
kel tiszteli meg a pesti *nemzeti Casino*t: „an das löbliche Casino des
Herrn Nemzeti“ (Nemzeti uram érdemes Casinójának) „Herrn Nemzeti's
Casino“ „Seiner Wohlgeboren Herrn Nemzeti's Casino“ (Tekintetes
Nemzeti ur Casinójának).

x* *Löcséről* írják egy hallatlan esetét az embertelenségnek; *Spiska*
István nemesi lakos lovaival és szánjával beledült egy mély gödörbe.
Bacza Jakab beharóczy lakos azon ment épen üres szánal, kit a szeren-
csétlen esdekelve kért, hogy segítse őt onnan kiszabadítani, vagy leg-
alább adja tudtul a faluban balesetét, hogy mások jöjjenek segítségére s
ez a szivtelen ember nem csak hogy ki nem segíté onnan, de hirt sem
adott róla, minélfogva a szegény ember két lova éjszaka megfagyott a
gödörben.

x* Ungmegyében megszűnt a marhavész; de még azért marha-
vásárok nem tartatnak.

x* Jó telünk van; hó és becsületes fagy, már a Duna jege is beál-
lott. A kenyér ára erősen száll alá a pesti piacon.

x* Érdekesnek tartjuk olvasóinkkal közölni *Gömöry Frigyes* leve-
léből, *Kecskemétről*, mellyben egy névtelen levelezőt czáfol a „Pesti
Naplóban, azon sorokat, mellyek a kecskeméti magyar nőkre vonatkoz-
nak: „Jeles magyar hölgyeink miveletlenségén történt megbotránko-
zásra bátran elmondhatjuk: vak itél a színekről. Tanuljuk előbb megis-
merni őket, s azután törjünk pálcát fölöttük. Ne adjunk hitelt egy-két
bukott szerelmi hős setét rágalmainak, s ne álltassuk magunkat, mintha a
házi gazdaszonykodással egy fedél alatt a műveltség meg nem férhetne.
Igaz: hogy ők a tarhonyakészítést és tyukültetést is értik s korán sem
szükölik és keserültetik meg övéikkel a szakácsné bérét, hanem magok
nyulnak a dologhoz, s éléstárik rendezett tömötségekben diszlenek akkor,
midőn számtalan, nagy uri hölgyet alakoskodók kamaráiban egyptár ki-
dült oldalupónan rágódik az elkárhozott egér-család. — Egyébiránt a
mi nővilágunk tökéletesen ismeri a magyar irodalmat minden ágazatai-
ban. Koszorus költőink művei kedves igényletté váltanak szellemiségök
magasztosítására; csak ne boszankodjunk: hogy akármely irodalmi ku-
farczterményt előfizetéseik által föl nem karolnak, s a ponyvairodalom
parányait épen nem ismerik. Nem minden nő állithat saját könyvtárát;
de azért vannak módok olvasmányul a jelebb műveket megszerezhet-
ni.“ E szerint tehát a kecskeméti nők valóságos tüzrölpattant derék ma-
gyar gazdaszonyok, a miben sohasem kételkedtünk, valamint abban sem,
hogy mikor idejük engedi, szeretik a jó olvasmányt.

— Január 28-án a budai evang. egyházközség convent-határozatá-
nál fogva *Láng Adolf*, hitjelölt ur, káplánnak és leánytanítónak válas-
ztatott. Említett tanító működését a szokott tantárgyakban, ének és raj-
zolásban a február 1. beálló második iskolai félévvel megkezdendi, mi az
illető t. szülőknek és gyámoknak ezennel szives figyelmébe ajánlatik.

Szerkesztői könyvtár.

Buzgóság oltára. Imák és fohások hiv keresztyének számára.
Irta Filep Mihály. Miskolczon 1855. Ajánlásra méltó imakönyv, melly-
ben egyszerű, tiszta s erőteljes nyelven, igazi vallásos buzgóságból eredt
imádságok vannak előadva, a hét minden napjaira, az élet minden visz-
onyára alkalmazva. Az imakönyv protestans híveknek van ugyan szánva,
de távol van mégis minden felekezeti kizárólagosságtól. A könyv a tárgy-
nak megfelelő csinnal van kiállitva. Ára 1 pft

Két halotti beszéd. 1) A halál mint az élet bírálata. 2) A nő he-
lye; hivatásának szépsége és fontossága. *Tompá Mihálytól* (1 Szathmáry
Király Pál, II. Dráskóczy Sámuelné felett) Miskolczon 1855. Kiadja
Fraenkel Bernát. — Országszerte tisztelt költőnk fényes tollával irt
lélekekemelő és megvigasztaló két beszéd a földi világ legkomolyabb osz-
tályrészéről, a halálról, olly ékes prózában, mint minő szépek versci.
Beszéd-irodalmunkra nézve szép nyeresemény. Ára 20 pkr.

Magyar verstan. *Irta Gregust Ágost*. Kiadja a „Pesti Napló“
szerkesztője. Pesten 1854. — A Pesti Napló mult évi folyamában idő-
szakonként megjelent egyes cikkeket itt összegyűjtve veszi az olvasó
közönség egy szorgalommal és lelkiismeretesen dolgozott kis munká-
ban, mellyben felhasználva látunk minden nevezetes elméletet is, mit a
magyar versírás körül eddig mások megállapítottak. Tanítóknak és önta-
nulóknak egyaránt ajánlható. Ára 24 pkr.

Gyakorlati Irályisme. A gymnasiumok magán és nyilvános hasz-
nátára. Alkalmazva a tanrendszerhez. *Irta Sárváry Béla*, kegyesrendi
áldor a pesti nagy gymnasium tanára. Pest, 1855. — Czélszerű kézikönyv
a styl különféle nemeinek megismerésére s azok gyakorlására; vala-
mint az életben előforduló irományok fogalmazására is utmutató. A IV.
osztály számára van ugyan írva, de ugy alkalmazva, hogy minden felsőbb
tanosztályban is használható legyen. Ára 30 pkr. (Kapható a szerzőnél,
kegyesrendiek épületében és Eggenberger akad. könyvtáránál.)

Szerkesztői nyílt posta.

G—i V—s: A közlött tény igen dicséretes, de nézetünk szerint, nem hirlapi
elismerés hanem szülei s nevelői méltánylás az ő legillőbb jutalma.

B—k. U—ny. — Ismét örökmozgony. Eddig bizonyosan észrevette ön, hogy a
régiek már megelőzték őnt. Mult számunkban a „Találmányok története“ című
cikkben a *visimalmok* között előkerül egy találmány, melly ön örök mozgonyával
egészen megegyez.

dr. M. D. Az „epekor érdekében“ irt cikk lapunk körét túlhaladja.

Felelős szerkesztő: **Pákh Albert.**